

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jana Wintra (soudce zpravodaj), soudců Jaromíra Jirsy a Pavla Šámala o ústavní stížnosti stěžovatelky obchodní společnosti **Imex Group s.r.o.**, sídlem Zkrácená 3223/46, Ostrava, zastoupené JUDr. Radkem Ondrušem, advokátem sídlem Bubeníčková 502/42, Brno, proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 1971/2023-831 ze dne 30. 8. 2023 a rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 20 Co 406/2022-790 ze dne 9. 2. 2023, za účasti **Nejvyššího soudu a Městského soudu v Praze**, jako účastníků řízení, a **České republiky – Ministerstva obrany a České republiky – Ministerstva financí**, jako vedlejších účastníků, **takto:**

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění**I. Skutkové okolnosti a obsah napadených rozhodnutí**

1. Stěžovatelka je obchodní společností, která měla v pronájmu muniční sklad ve Vrběticích, kde koncem roku 2014 došlo k výbuchům, při kterých zemřeli dva lidé. Stěžovatelka se žalobou ze srpna 2015 domáhala přiznání zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nesprávným úředním postupem státu, který měl spočívat ve výrocích tehdejšího ministra financí a místopředsedy vlády Andreje Babiše pronesených v pořadu Otázky Václava Moravce dne 7. 12. 2014. Andrej Babiš v pořadu mj. pronesl výroky o tom, že stěžovatelka je „velice kontroverzní firma“, že má „údajně za sebou různé podivné firmy“, že „nekomunikuje se státem“, že „údajně vyvezla zbraně do Konga a bylo to zakázané“ či že odvezla munici do Bulharska, kde „to údajně bouchlo“.

2. Současně stěžovatelka namítala nesprávný úřední postup ze strany zaměstnanců Ministerstva obrany, kteří měli Andreji Babišovi jím prezentované informace poskytnout. Stěžovatelka také tvrdila, že Ministerstvo spravedlnosti se dopustilo nesprávného úředního postupu tím, že orgány činné v trestním řízení aktivně nevyvracely zprávy šířené prostřednictvím médií vykreslující stěžovatelku v negativním světle. Tím vším byla podle stěžovatelky vážně poškozena její pověst a prezentované informace měly rovněž poškodit její důvěryhodnost v rámci podnikatelské činnosti. Stěžovatelka za to v žalobě požadovala přiznání zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve výši 12 000 000 Kč od České republiky – Ministerstva financí, 2 000 000 Kč od České republiky – Ministerstva obrany a 1 000 000 Kč od České republiky – Ministerstva spravedlnosti.

3. Řízení poprvé dospělo až k Nejvyššímu soudu, který v rozsudku sp. zn. 30 Cdo 4704/2018 ze dne 23. 6. 2020 dospěl k závěru, že výroky Andreje Babiše mohou hypoteticky představovat nesprávný úřední postup a založit tak odpovědnost ve smyslu § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále jen „zákon o odpovědnosti státu za škodu“). Odvolací soud podle Nejvyššího soudu nesprávně dovodil, že prohlášení veřejných činitelů ve sdělovacích prostředcích k věcem veřejného zájmu nemůže být nesprávným úředním postupem. Věc se tak znovu vrátila k řízení před soud prvního stupně; zde posuzovaná ústavní stížnost směřuje proti rozhodnutím vydaným v tomto druhém řízení.

4. Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 8. 8. 2022 zamítl žalobu stěžovatelky ve všech třech žalobních bodech. Soud shrnul, že ani v jednom z tvrzených nesprávných úředních postupů nebyly splněny zákonné podmínky odpovědnosti státu za škodu.

5. Obvodní soud se podrobněji věcně zabýval pouze výroky tehdejšího ministra financí a místopředsedy vlády Andreje Babiše. Dovodil totiž, že ostatní dva namítané nesprávné úřední postupy (postup Ministerstva spravedlnosti, spočívající v nevyvracení informací šířených o stěžovatelce, a postup Ministerstva obrany, které údajně sdělilo ministru financí dané skutečnosti) nemohou ani teoreticky být v příčinné souvislosti s újmou, kterou stěžovatelka tvrdí.

6. Ohledně samotných výroků pronesených ministrem financí zdůraznil obvodní soud, že u nich nebyla prokázána nepravdivost a jednalo se o hodnotící soudy, které byly učiněny na podkladě reálných skutečností. Nebyl tedy naplněn odpovědnostní předpoklad v podobě prokázání nesprávného úředního postupu, vzniku újmy a příčinné souvislosti mezi nimi. Obvodní soud se při dokazování zaměřil zejména na to, že o stěžovatelce bylo jakožto o kontroverzní společnosti informováno již před výroky ministra financí, a to v různých médiích a souvislostech. Zároveň soud uvedl, že stěžovatelka neunesla břemeno důkazní v rovině prokázání vzniku nemajetkové újmy (bod 49 rozhodnutí obvodního soudu).

7. Proti rozsudku obvodního soudu podala stěžovatelka odvolání, o kterém Městský soud v Praze rozhodl napadeným rozsudkem ze dne 9. 2. 2023 tak, že potvrdil rozhodnutí soudu I. stupně. Městský soud dospěl k závěru, že výroky Andreje Babiše sice nebyly prokázány jako pravdivé, ale mají reálný pravdivostní základ. Městský soud zdůraznil i s odkazem na dokazování provedené před obvodním soudem, že obsahově srovnatelné výroky o kontroverznosti stěžovatelky zazněly a byly veřejně dostupné již před posuzovanými výroky Andreje Babiše. Připomněl také, že ministr financí mnohé jím prezentované skutečnosti uváděl jako „údajné“. Městský soud shrnul, že samotná kontroverznost stěžovatelky, která je hlavním vyzněním projevu Andreje Babiše, ani není nijak zásadně dehonestující a „(...) je spíše decentním vyjádřením pochybností o osobě žalobce kontextu s úvahou, zda byl žalobce vhodnou osobou k pronájmu skladů Ministerstva obrany“ (bod 11 rozsudku Městského soudu).

8. Stěžovatelka podala dovolání, neboť měla za to, že rozsudek městského soudu spočíval na nesprávném právním posouzení věci. Nejvyšší soud napadeným usnesením ze dne 30. 8. 2023 dovolání odmítl. Ztotožnil se s argumentací odvolacího soudu v tom, že Andrej Babiš nepronesl v pořadí Otázky Václava Moravce žádná výslovně nepravdivá tvrzení a část jeho výroků jsou subjektivními hodnotícími úsudky, které nejsou dehonestující.

9. Stěžovatelka směřuje svou ústavní stížnost výhradně proti rozsudku městského soudu a usnesení Nejvyššího soudu. Rozsudek obvodního soudu jakožto soudu I. stupně nenapadá.

II. Argumentace stěžovatelky

10. Podle stěžovatelky napadená rozhodnutí porušila její právo na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Zároveň stěžovatelka tvrdí, že byl porušen princip právní jistoty zakotvený v čl. 1 odst. 1 Ústavy a zákaz libovůle dle č. 2 odst. 2 Listiny.

11. Stěžovatelka ve své ústavní stížnosti znovu rekapituluje veškeré námitky uvedené již v řízení před obecnými soudy, a to včetně namítaného nesprávného úředního postupu Ministerstva obrany a Ministerstva spravedlnosti. Stěžovatelka tedy nejenže namítá zásah do její pověsti výroky pronesenými Andrejem Babišem, ale současně znovu tvrdí, že k nesprávnému úřednímu postupu došlo i tím, že orgány činné v trestním řízení aktivně nevyvracely údajně nepravdivé informace, které o ní byly šířeny ve veřejném prostoru, a namítá, že nesprávný úřední postup spočívá v jednání Ministerstva obrany, jehož zaměstnanci údajně Andreji Babišovi museli jím prezentované informace sdělit.

12. Stěžovatelka však především nesouhlasí s posouzením výroků ministra financí Andreje Babiše, které soudy posoudily v části jako hodnotící soudy a v části jako takové, které „nelze označit za nepravdivé“. Stěžovatelka setrvává na svém tvrzení, že se jedná o výroky nepravdivé. Soudy podle ní při hodnocení provedených důkazů zcela nepokrytě stranily Ministerstvu financí a veškeré dokazování vedly jednostranně v neprospěch stěžovatelky. Stěžovatelka podrobně u jednotlivých výroků ministra financí uvádí, proč se podle jejího názoru jedná o výroky nepravdivé a namítá nesprávnou aplikaci judikatury týkající se rozlišování skutkových tvrzení na straně jedné a hodnotících soudů na straně druhé.

13. Zároveň stěžovatelka poukazuje na to, že dle judikatury Nejvyššího soudu je na žalovaných, aby prokázali pravdivost svých tvrzení, což se podle jejího názoru nestalo. Břemeno důkazní tíží toho, kdo výrok pronesl. Pravdivost tvrzení tak mají dle stěžovatelky prokazovat žalovaná ministerstva.

14. Stěžovatelka dále vytýká obvodnímu soudu neprovedení řady důkazů, aniž by to soud řádně odůvodnil.

III. Vyjádření účastníků a vedlejších účastníků

15. Ústavní soud zaslal ústavní stížnost na vědomí a k vyjádření účastníkům řízení (Nejvyšší soud, Městský soud v Praze) a vedlejším účastníkům řízení (Česká republika – Ministerstvo obrany, Česká republika – Ministerstvo financí a Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti).

16. Městský soud v Praze uvedl, že stížnost považuje za neopodstatněnou a navrhuje, aby ji Ústavní soud odmítl, popřípadě zamítl. Shrnl, že se jednotlivými posuzovanými výroky podrobně zabýval a zároveň zopakoval, že u žádného z nich neshledal dostatečnou intenzitu pro naplnění nesprávného úředního postupu. Městský soud nesouhlasí s tím, že by jeho rozhodnutí bylo nepřezkoumatelné, jelikož jinak by stěžovatel mohl stěží formulovat natolik obsáhlou polemiku se závěry všech soudů.

17. Česká republika – Ministerstvo obrany se vyjádřila prostřednictvím svého Legislativního a právního odboru. S důvody ústavní stížnosti se neztotožňuje. Vedlejší účastnice uvedla, že se cítí pasivně legitimována pouze ve vztahu k té části žaloby, kterou se stěžovatelka domáhala odškodnění za jednání pracovníků Ministerstva obrany, kteří údajně měli místopředsedovi vlády Andreji Babišovi předat nepravdivé informace. Vedlejší účastnice poukázala na to, že ústavní stížnost je podle ní v této části vnitřně rozporná a neopodstatněná a navrhla, aby Ústavní soud odmítl ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou a přiznal jí náhradu nákladů řízení před Ústavním soudem.

18. Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti se ve lhůtě nevyjádřila, čímž se v souladu s daným poučením vzdala postavení vedlejší účastnice (§ 28 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

19. Česká republika – Ministerstvo financí ve svém vyjádření uvedla, že v žádném z tvrzení stěžovatelky neshledala porušení základních práv a navrhla, aby Ústavní soud ústavní stížnost zamítl. Podle vedlejší účastnice stěžovatelka nikdy neuvedla, z čeho vycházela při určení výše žalované částky, jelikož ani nikdy nekonkretizovala, v čem spočívaly zásahy do její dobré pověsti. Vedlejší účastnice uvedla, že pověst stěžovatelky podle ní mohlo spíše ovlivnit její dosavadní chování, na které poukazovala média již před posuzovanými výroky, a především pak samotné oba výbuchy skladů. Byly to tyto výbuchy, nikoli pouze výroky Andreje Babiše, které odstartovaly, respektive prohloubily zájem médií o činnost stěžovatelky. K tomu dále vedlejší účastnice podrobně ilustruje kontext dobré pověsti stěžovatelky. Konečně se vedlejší účastnice podrobně vyjadřuje k odlišnosti mezi hodnotícími soudy a tvrzenými fakty, přičemž se v tomto smyslu ztotožňuje se závěry obecných soudů, na které také odkazuje.

20. Nejvyšší soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti nejprve uvedl, že odkazuje na odůvodnění napadeného usnesení a má za to, že stěžovatelka nijak konkrétně nereagovala na argumentaci dovolacího soudu. Podrobněji se dále Nejvyšší soud zabýval důvody, pro které nebylo dovolání stěžovatelky přípustné. Vyjádřil se také k obtížné srozumitelnosti a nepřiměřené délce ústavní stížnosti a dovolání. Z kvality podaného dovolání a vymezení dovolacích důvodů pak také vychází napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu. V té souvislosti Nejvyšší soud citoval mnoho polemik, které stěžovatelka předešřela, avšak které nemohly založit přípustnost dovolání, jelikož se týkají primárně otázek skutkových. Závěrem navrhl Nejvyšší soud, aby Ústavní soud odmítl ústavní stížnost jako zcela či zčásti nepřipustnou, popřípadě zjevně neopodstatněnou.

21. Stěžovatelka nakonec zaslala repliku k vyjádření Nejvyššího soudu. Znovu zopakovala, že předpoklady přípustnosti dovolání podle ní byly dány. Odvolací soud podle stěžovatelky nesplnil závazný právní názor Nejvyššího soudu, jelikož, byť připustil, že výrok místopředsedy vlády může být nesprávným úředním postupem, toto posouzení provedl zjevně v rozporu s důkazy. Podle stěžovatelky obecné soudy nevzaly v úvahu „*neprokázání pravdivosti výroků žalovanou stranou*“. Některé výtky a argumenty Nejvyššího soudu pak stěžovatelka označuje za demagogické. Stěžovatelka uvádí, že Nejvyšší soud zjevně neobjektivně hodnotil kvalitu dovolání a ústavní stížnosti, přičemž sám údajně dovolání hodnotil „*zjevně kusým a neplným způsobem*“, což plyne mj. i z toho, že Nejvyšší soud opakuje tvrzení odvolacího soudu. V bodě III vyjádření se stěžovatelka podrobněji ohrazuje proti tvrzení Nejvyššího soudu, že v dovolání

polemizovala se zjištěným skutkovým stavem. Nejvyšší soud se podle stěžovatelky ve svém vyjádření zabývá prakticky pouze polemikou s argumentací co do přípustnosti dovolání, avšak nezabývá se otázkou zásahu svým rozhodnutím do ústavně zaručených práv. Ve zbytku představuje replika opakování a parafrázování již dříve uvedených argumentů, a proto Ústavní soud nepovažuje za účelné ji podrobněji shrnout a postačí shrnout, že se Ústavní soud s replikou seznámil a předložené námítky vzal v potaz.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

22. Předtím, než Ústavní soud přistoupí k věcnému posouzení ústavní stížnosti, je povinen zkoumat, zda ústavní stížnost splňuje všechny zákonem požadované náležitosti a zda jsou vůbec dány podmínky jejího věcného projednání stanovené zákonem o Ústavním soudu. Ústavní stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a řádně zastoupenou advokátem. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný a ústavní stížnost je přípustná. Procesní předpoklady řízení jsou proto splněny.

V. Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

V.A Obecná východiska: posuzování kolize svobody projevu a práva na ochranu osobnosti

23. Ústavní soud je podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti. Není součástí soustavy obecných soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), není jim instančně nadřízen a nezasahuje do rozhodovací činnosti soudů vždy, když došlo k porušení zákonnosti, ale jen tehdy, pokud tvrzený zásah představuje porušení ústavně zaručeného základního práva nebo svobody (srov. nález sp. zn. II. ÚS 45/94 ze dne 25. 1. 1995 či sp. zn. I. ÚS 3106/23 ze dne 20. 12. 2023).

24. Ústavněprávně relevantní argumentace stěžovatelky tkví v tom, zda výroky tehdejšího ministra financí Andreje Babiše došlo k újmě stěžovatelky, která by zakládala nesprávný úřední postup Ministerstva financí. Není přitom pochyb o tom, že výroky pronesené představitelem státního orgánu mohou potenciálně představovat nesprávný úřední postup při výkonu veřejné moci a mohou založit odpovědnost státu podle § 13 odst. 1 zákona o odpovědnosti státu za škodu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 4704/2018 ze dne 23. 6. 2020, bod 31; nález sp. zn. IV. ÚS 3076/20 ze dne 2. 2. 2021, bod 25 *in fine*).

25. V rovině ústavněprávní lze tento spor vnímat jako posuzování, zda obecné soudy zasáhly do základního práva stěžovatelky na zachování její dobré pověsti (čl. 10 odst. 1 Listiny) tím, že naopak poskytly ochranu základnímu právu na svobodný projev (čl. 17 Listiny) místopředsedy vlády. Podle Ústavního soudu čl. 10 odst. 1 Listiny chrání i dobrou pověst právnických osob (srov. též Kratochvíl, J. In: Kühn, Z., Kratochvíl, J., Kmec, J., Kosař, D. a kol.: Listina základních práv a svobod. Velký komentář. Praha: Leges, 2022, s. 550).

26. Řešení kolize svobody projevu podle čl. 17 odst. 1 Listiny na straně jedné a práva na ochranu osobnosti podle čl. 10 odst. 1 Listiny přitom vždy závisí na vzájemném poměrování obou těchto práv v kontextu okolností posuzované věci. Zohledněny musí být zejména 1) povaha výroku (zda jde o skutkové tvrzení nebo hodnotící soud), 2) obsah výroku (například zda jde o projev politický či komerční), 3) forma výroku (expresivita či vulgárnost), 4) postavení kritizované osoby, 5) zda se výrok (kritika) dotýká soukromé či veřejné sféry kritizované osoby, 6) chování kritizované osoby (například zda kritiku sama „vyprovokovala“

či jak se ke kritice postavila), 7) kdo výrok pronáší (například zda se jedná běžného občana či politika apod.) a konečně 8) kdy tak učiní. Nejde přitom o výčet taxativní, v úvahu musí být vždy vzat celkový kontext věci a ve specifických případech mohou být významné i okolnosti, jež nelze do žádné z právě uvedených kategorií zařadit (srov. nálezn sp. zn. I. ÚS 4022/17 ze dne 11. 6. 2018).

27. Svoboda projevu je považována za jeden ze základních prvků demokratické společnosti. Zejména je chráněno právo vyjadřovat se k věcem veřejným a vynášet o nich hodnotící soudy. Za věci veřejné jsou považovány „*veškeré agendy státních institucí, jakož i činnost osob působících ve veřejném životě, tj. např. činnost politiků místních i celostátních, úředníků, soudců, advokátů, popř. kandidátů či čekatelů na tyto funkce; věci veřejnou je ovšem i umění včetně novinářských aktivit a showbyznysu a dále vše, co na sebe upoutává veřejnou pozornost. Tyto veřejné záležitosti, resp. veřejná činnost jednotlivých osob mohou být veřejně posuzovány*“ (nálezn sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11. 11. 2005).

28. Při posuzování mezi svobody projevu je nutné rozlišovat mezi 1) skutkovými tvrzeními, 2) hodnotícími soudy a 3) tzv. hybridními výroky, které v sobě kombinují skutkový základ i prvek hodnocení (srov. nálezn sp. zn. I. ÚS 750/15 ze dne 19. 1. 2016; rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku ze dne 17. 12. 2004, stížnost č. 49017/99, § 76, Jerusalem proti Rakousku ze dne 27. 2. 2001, stížnost č. 26958/95, Lingens proti Rakousku ze dne 8. 7. 1986, stížnost č. 9815/82).

29. V současné judikatuře se stále více opouští čistě binární model skutkových tvrzení na straně jedné a hodnotících soudů na straně druhé. Skutková tvrzení a hodnotící soudy lze chápat jako určité protipóly, mezi nimiž se nachází kontinuum hybridních výroků (Blisa, A., Kosař, D. In: Kühn, Z., Kratochvíl, J., Kmec, J., Kosař, D. a kol.: Listina základních práv a svobod. Velký komentář. Praha: Leges, 2022, s. 802-803, srov. obdobně rozsudek ESLP ve věci Karsai proti Maďarsku ze dne 1. 12. 2009, č. 5380/07, § 53).

30. Rozlišování mezi skutkovými tvrzeními, hodnotícími soudy a hybridními výroky je klíčové s ohledem na možnost a způsob prokázání jejich pravdivosti. V případě hybridních výroků, tedy hodnotících soudů se skutkovým základem, je nezbytné určit, do jaké míry je jejich skutkový základ pravdivý a zda nejsou tyto výroky vzhledem k prokázanému skutkovému základu přehnané (nálezn sp. zn. I. ÚS 750/15, bod 24; srov. též Blisa, A., Kosař, D. In: Kühn, Z., Kratochvíl, J., Kmec, J., Kosař, D. a kol.: Listina základních práv a svobod. Velký komentář. Praha: Leges, 2022, s. 803; rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku ze dne 17. 12. 2004, stížnost č. 49017/99, § 76).

31. Při posuzování hybridních výroků tedy na posuzování pravdivosti nelze zcela rezignovat. Nároky na jejich pravdivost jsou však nižší, než u skutkových tvrzení, jelikož je jejich pravdivost třeba prokazovat pouze ve vztahu k jejich skutkovému základu. Je zásadní rozdíl mezi podrobným ověřováním pravdivosti každého jednotlivého skutkového tvrzení a posuzováním, zda hybridní výrok má pravdivý skutkový základ. I v případě hybridních výroků je však povinen pravdivost jejich skutkového základu prokazovat ten, kdo výrok pronesl (srov. např. nálezn sp. zn. IV. ÚS 23/05 ze dne 17. 7. 2007, bod 27; sp. zn. I. ÚS 823/11 ze dne 6. 3. 2012; rozsudek ESLP ze dne 17. 12. 2004 ve věci Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku, stížnost č. 49017/99).

32. Z hlediska prokazování pravdivosti obecně platí, že nelze kategorii pravdivosti vnímat maximalisticky jako požadavek na absolutní soulad s objektivním stavem reality, a to v každé situaci a v každém časovém okamžiku, jelikož požadavek na takové vnímání pravdy naráží na možnosti a meze lidského poznání (nálezn sp. zn. II. ÚS 2051/14 ze dne 3. 2. 2015). To platí jak

pro pravdivost skutkových tvrzení, tak pro pravdivost skutkového základu hybridních výroků. I když tedy určitý výrok (nebo jeho dílčí část) není v absolutním souladu s objektivní realitou, přesto může požívat ústavní ochrany v rámci svobody projevu, je-li jádro tohoto výroku založeno na racionálních podkladech (srov. nálezy sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11. 11. 2005, bod IV.A; sp. zn. II. ÚS 2051/14, bod 49).

33. Při posouzení ústavní konformity svobody projevu je nutné také rozlišovat, kdo a o kom výroky pronesl. Z hlediska toho, kdo výrok pronesl, platí, že výrokům představitelů státu je ze strany občanů státu vždy přikládána větší váha než informacím pocházejícím od jiných osob, včetně médií. Občan demokratického právního státu od ústavních činitelů zcela přirozeně očekává pravdivé informace (nález sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11. 11. 2005). Představitelé státní moci jsou proto povinni ve větší míře skutkově ověřovat pravdivost jimi prezentovaných informací.

34. Naopak, z pohledu toho, o kom je výrok pronášen, platí, že hranice svobody projevu jsou různě široké pro veřejné osoby a pro osoby soukromé. U soukromých osob jsou přítom hranice přípustné kritiky užší než u osob veřejných. Jinak řečeno, osoby působící ve veřejném prostoru jsou povinny snést vyšší míru kritiky (srov. nález sp. zn. I. ÚS 367/03 ze dne 15. 3. 2005).

V.B Aplikace obecných východisek na posuzovaný případ

35. Při posouzení výroků ministra, které by mohly zakládat odpovědnost státu z titulu nesprávného úředního postupu, je nutné zvážit, zda zásah do dobré pověsti stěžovatelky je natolik intenzivní, že by měl vést k omezení svobody projevu, jelikož překročil hranice přípustné kritiky o věcech veřejných, jak Ústavní soud vyložil výše.

36. Ústavní soud předně hodnotí, že činnost stěžovatelky je třeba považovat za věc veřejnou ve smyslu výše citované judikatury Ústavního soudu. Stěžovatelka měla od státu pronajaté muniční sklady, ve kterých došlo k rozsáhlým výbuchům se ztrátami na životech, přičemž okolnosti výbuchu byly široce diskutovány ve veřejném prostoru a měly značné politické konsekvence. Touto optikou je potom třeba posuzovat i výroky ministra týkající se důležité aktuální otázky, kterou výbuchy v muničním skladu bezpochyby byly. Jelikož se výroky týkaly věci veřejné, požívají vyšší míry ochrany svobody projevu.

37. Dále Ústavní soud shrnuje, že pronesené výroky (či spíše věty) nelze vnímat odděleně. V daném kontextu totiž tyto jednotlivé věty (které stěžovatelka v ústavní stížnosti podrobně rozebírá) nebyly samy o sobě vůbec způsobilé zasáhnout do pověsti stěžovatelky, jak obecné soudy odůvodnily v napadených rozhodnutích. I z komentářové literatury plyne, že klasifikovat výroky jako skutková tvrzení či hodnotící soudy není možné izolovaně, ale až v kontextu užití a zařazení mezi jiné výroky (Bartoň, M., Hejč, D. Čl. 17. In: Husseini, F., Bartoň, M., Kokeš, M., Kopa, M. a kol. Listina základních práv a svobod. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 163).

38. V nynějším případě bylo základem sdělení Andreje Babiše poukázat na kontroverznost stěžovatelky, a to prostřednictvím několika vět v krátkém časovém úseku za sebou. Ústavní soud ve shodě se stěžovatelkou připouští, že některé jednotlivé věty by bylo možné označit spíše za skutková tvrzení (především výroky o kauzách Kongo a Bulharsko). To ostatně plyne i z odůvodnění napadených rozhodnutí, která se výslovnému podřazení těchto dílčích výroků pod kategorii skutkových tvrzení nebo hodnotících soudů spíše vyhýbala. Tyto věty však, zaprvé, je nutno posuzovat v celkovém kontextu daného projevu, a především zadruhé, nebyly schopny způsobit újmu stěžovatelky samy o sobě, ale jedině v celkovém vyznění posuzovaného projevu, jak podrobně odůvodnily obecné soudy.

39. Navíc, Andrej Babiš obě části jeho projevu, týkající se událostí v Kongu a Bulharsku, uvozoval slovem „údajně“. Ústavní soud v žádném případě netvrdí, že použitím slova „údajně“ se lze vždy zbavit odpovědnosti za svá tvrzení. To by vedlo k absurdním důsledkům. Použití tohoto výrazu však ve větší či menší míře zmírňuje kategoričnost daného tvrzení, a proto jej lze brát v potaz jako podpůrný argument při posuzování hranic svobody projevu. V tomto případě použití výrazu „údajně“ podporuje závěr, že posuzované dílčí výroky v daném kontextu nebyly s to způsobit tvrzenou újmu.

40. Při řešení kolize svobody projevu a ochrany osobní cti a dobré pověsti musí soudy postupovat tak, aby, jednoduše řečeno, zůstalo zachováno z obou základních práv co nejvíce (srov. nálezn sp. zn. I. ÚS 1737/08 ze dne 17. 2. 2010, bod 35). Rozhodnutí obecných soudů, která dala přednost svobodě projevu před ochranou dobré pověsti stěžovatelky, tomuto východisku vyhovují. Dobrá pověst stěžovatelky totiž dle podrobného odůvodnění obecných soudů nemohla být zasažena do té míry, aby vyžadovala razantní omezení svobody projevu, a to navíc svobody projevu politika při komentování aktuálních věcí veřejných v televizním pořadu, který je k tomu přímo uzpůsoben.

41. Rolí Ústavního soudu není znovu podrobně posuzovat pravdivost jednotlivých vět, které byly Andrejem Babišem proneseny. Tím se již dostačujícím způsobem zabývaly obecné soudy, které nerezignovaly na posuzování pravdivostního základu projevu Andreje Babiše jako celku, ale i jeho dílčích aspektů. Ústavní soud není povinen, ba ani schopen, reagovat zcela vyčerpávajícím způsobem na veškeré námitky stěžovatelky, jelikož ústavní stížnost obsahuje mnoho argumentů, které postrádají ústavněprávní relevanci, jelikož se týkají otázek skutkových (jak na to ostatně ve svém vyjádření k ústavní stížnosti poukázal i Nejvyšší soud).

42. Rolí Ústavního soudu je tak ve světle výše citované judikatury pouze korigovat případné excesy, kdy by pronesené výroky nepřiměřeně zasahovaly do cti nebo dobré pověsti stěžovatelky ve smyslu čl. 10 odst. 1 Listiny. K takovému nepřiměřenému zásahu však nedošlo.

43. Aniž by tedy Ústavní soud kontroverznost stěžovatelky hodnotil, dospěl k závěru, že se tomuto důležitému aspektu posuzované věci obecné soudy podrobně věnovaly a své závěry přesvědčivě odůvodnily. Není pochybením soudů, jak tvrdí stěžovatelka, že neposuzovaly, zda jsou všechny jednotlivé výroky Andreje Babiše stoprocentně pravdivé, ale že jen posuzovaly, zda nejsou zcela nepravdivé, respektive zda projev jako celek včetně jeho vyznění má určitý pravdivostní skutkový základ.

44. V tomto smyslu jsou tedy z hlediska ústavněprávního rozhodné především ty závěry obecných soudů poukazující na skutečnost, že o stěžovatelce bylo jakožto o kontroverzní společnosti referováno v médiích a veřejném prostoru již před pronesením posuzovaných výroků Andreje Babiše. Lze odkázat především na bod 11 napadeného rozhodnutí městského soudu, který podstatu věci srozumitelně shrnuje.

45. V posuzovaném případě je také třeba vzít do úvahy dobu, kdy byly výroky proneseny. Andrej Babiš výroky pronesl čtyři dny po druhém z výbuchů muničních skladů (a necelé dva měsíce po prvním výbuchu), kdy šetření událostí bylo teprve na začátku. Většina nyní známých informací o události, kterými rovněž argumentuje stěžovatelka ve své stížnosti, byla objasněna až v době po pronesení posuzovaných výroků. Výroky je třeba chápat v kontextu množství informací, které mohl mít Andrej Babiš v té době k dispozici (srov. nálezn sp. zn. II. ÚS 2051/14 ze dne 3. 2. 2015). Obecně platí, že člen vlády má informací jistě více než běžný občan či právnická osoba. Přesto nelze nyní pronesené výroky přísně hodnotit optikou množství informací a důkazů, které jsou k dispozici o mnoho let později.

46. Navíc, Česká republika – Ministerstvo financí se především ve svém doplnění vyjádření v řízení před obecnými soudy ze dne 17. 5. 2022 (č. l. 697 a násl. spisu) ke všem jednotlivým výrokům Andreje Babiše podrobně vyslovila a prokazovala, že mají pravdivostní základ, k čemuž se soud prvního stupně při hodnocení důkazů nakonec přiklonil. Nelze tedy přisvědčit tvrzení stěžovatelky, že Ministerstvo financí bylo v otázce prokazování pravdivosti výroků Andreje Babiše neaktivní a že nemohlo unést důkazní břemeno. Tato námitka směřuje ve skutečnosti proti skutkovým zjištěním obecných soudů, která nejsou přezkoumatelná Ústavním soudem, pokud nevykazují znaky svévole či jiného extrémního vybočení z ústavních principů. K ničemu takovému však nedošlo.

47. Stěžovatelka dále namítá, že odvolací soud nevytkl soudu prvního stupně množství neprovedených důkazů. Fakticky sice stěžovatelka brojí proti neprovedení důkazů obvodním soudem, avšak jeho rozhodnutí v petitu ústavní stížnosti nenapadá. Proto namítá až to, že měl městský soud obvodnímu soudu uvedená pochybení vytknout. Městský soud však ve svém odůvodnění správně poukázal na to, že většina stěžovatelkou navrhaných důkazů nesměřovala k prokázání rozhodných skutečností, tedy k prokázání újmy. Právě proto tyto důkazy obvodní soud neprovedl.

48. Stěžovatelka navrhovala provedení důkazů, z nichž měla plynout nepravdivost výroků Andreje Babiše. Podstata věci však byla jiná (byť nebyla obecnými soudy takto explicitně vždy jasně formulována). Obecné soudy dospěly k závěru, že i kdyby výroky ministra financí Andreje Babiše byly do určité míry nepravdivé, nebyly s to vyvolat tvrzenou újmu. Soudy totiž dokazováním dospěly k závěru, že v obdobném duchu (duchu kontroverznosti) se o stěžovatelce hovořilo ve veřejném prostoru již dříve. Byť tedy nelze upřít váhu skutečnosti, že nyní tak zaznělo z úst místopředsedy vlády, jeho výroky nepředstavovaly exces. Při zkoumání příčinné souvislosti mezi výroky Andreje Babiše a tvrzenou újmu poukázaly obecné soudy trefně na to, že k zásahu do dobré pověsti stěžovatelky došlo do velké míry již samotnými událostmi v muničních skladech, a nikoli výhradně (pokud vůbec nějak) v důsledku výroků Andreje Babiše. Navíc, jak už Ústavní soud výše uvedl, obecné soudy se podrobně věnovaly tomu, zda hybridní výrok Andreje Babiše jako celek měl pravdivostní skutkový základ, přičemž dospěly k závěru, že jej měl.

49. Lze tedy shrnout, že důkazní břemeno ohledně prokázání pravdivostního základu tvrzení Andreje Babiše ležela na Ministerstvu financí, které jej dle hodnocení soudů uneslo. Naopak stěžovatelka neunesla důkazní břemeno ohledně způsobené újmy, jelikož podle městského soudu nerozlišila, že její pověst utrpěla samotným výbuchem skladu a medializací jejich poměrů ještě předtím, než došlo k posuzovaným výrokům. Obecné soudy odůvodnily, proč dle jejich názoru bylo prokázáno, že výroky Andreje Babiše ve svém souhrnu poukazujícím na kontroverznost stěžovatelky mají patřičný pravdivostní základ. To je podstatou sporu a jeho řešení, kterému Ústavní soud nemá z hlediska ústavněprávního co vytknout.

50. Konečně Ústavní soud považuje za důležité vyjádřit se konkrétněji k argumentaci stěžovatelky týkající se míry ochrany svobody projevu, které požívají osoby veřejně činné, jíž je i místopředseda vlády a ministr financí v jedné osobě. Podle stěžovatelky obvodní soud dovodil, že svoboda projevu volených zástupců lidu je automaticky širší a že jejich výroky mají být posuzovány méně přísně, než výroky jiných osob. Ústavní soud konstatuje, že taková argumentace ze strany soudů by skutečně byla nepřípustná a mohla by vést k protiústavnosti. V případě politiků je totiž důvodem pro silnější ochranu jejich svobody projevu nikoli pouhý fakt, že jsou politiky, ale až skutečnost, že se jejich projev např. týká věci veřejné, reprezentuje názory voličstva či jinak přispívá k veřejné debatě (srov. Bartoň, M., Hejč, D. Čl. 17. In: Hussein, F., Bartoň, M., Kokeš, M., Kopa, M. a kol. Listina základních práv a svobod. 1.

vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 112). To ostatně plyne i z judikatury ESLP, např. rozsudku ve věci Castells proti Španělsku ze dne 23. 4. 1992, stížnost č. 11798/85, či Jerusalemu proti Rakousku ze dne 27. 2. 2001, stížnost č. 26958/95.

51. Byť některé pasáže odůvodnění rozhodnutí obvodního soudu mohou vyvolávat dojem prezentovaný stěžovatelkou, podle Ústavního soudu je z jeho rozhodnutí zřejmá hlavní podstata sdělení. Tou nebylo (a nesmí být), jak naznačil Ústavní soud výše, že by politici ze své podstaty požívali vyšší ochrany svobody projevu. Naopak, politici jako volení zástupci lidu si musí být vědomi, že jejich vyjádřením bývá přikládána značná váha (srov. nálezný sp. zn. I. ÚS 453/03). Myšlenka obvodního soudu však evidentně spočívala v tom, že vyšší míry ochrany požívají projevy, které se vyjadřují právě k otázkám veřejného zájmu. To je ostatně patrné např. z bodu 39 odůvodnění, v němž obvodní soud uvádí „*Výroky Andreje Babiše v diskuzním pořadu se beze sporu vztahovaly k věci veřejného zájmu, kterou byly zmíněné výbuchy muničních skladů ve Vrbětících.*“ Obvodní soud tedy zjevně mínil poukázat na to, že výbuch skladů ve Vrbětících je věcí veřejnou, a proto, pokud místopředseda vlády o této události referuje, je potřeba k tomu při hodnocení ochrany svobody projevu přihlídnout. Pořád navíc platí, že stěžovatelka rozhodnutí obvodního soudu ve své ústavní stížnosti nenapadá, čímž je argumentace vůči jeho odůvodnění také značně oslabena. Přesto však Ústavní soud považoval za důležité se k těmto jejím silně formulovaným připomínkám vyjádřit a vysvětlit, že závěry obvodního soudu nelze číst tak, jak je stěžovatelka ve své ústavní stížnosti interpretuje a chápe.

52. Konečně Ústavní soud již jen stručně shrnuje, že zcela nedůvodné jsou námitky týkající se nesprávného úředního postupu Ministerstva obrany a Ministerstva spravedlnosti. To přitom stěžovatelce opakovaně a srozumitelně vysvětlily obecné soudy, proto Ústavní soud nepovažuje za účelné jejich argumentaci znovu parafrázovat. V tomto směru totiž stěžovatelka ani nepředestřela žádnou ústavněprávně relevantní argumentaci a v bodě IV.2 ústavní stížnosti zcela pomíjí přehledné závěry obecných soudů, shrnující, že, zaprvé, sdělení jakýchkoliv informací o stěžovatelce členovi vlády ze strany pracovníků Ministerstva obrany nebylo samo o sobě způsobilé stěžovatelku nijak poškodit a, za druhé, orgány činné v trestním řízení (za které by teoreticky mohlo být odpovědné Ministerstvo spravedlnosti) se nemohou dopustit nesprávného úředního postupu tím, že nevyvrací informace prezentované médiu či ministrem v televizním pořadu.

53. Ústavní soud ze všech výše uvedených důvodů zamítl ústavní stížnost mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu. Vzhledem k tomu, že ústavní stížnost byla zamítnuta, nepřiznal Ústavní soud stěžovatelce právo na náhradu nákladů řízení podle § 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu, jak o to žádala.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 26. června 2024

Jan Wintr, v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Lenka Kubacká